

Tijdvakken en kenmerkende aspecten.

Tijdvak 1: Tijd van Jagers en Boeren. Periode: Prehistorie

1 De levenswijze van jagers-verzamelaars

(Hoe zag deze samenleving eruit?)

2 Het ontstaan van landbouw en landbouwsamenlevingen

(Welke samenlevingen ken je, hoe zijn ze ontstaan, hoe kun je dit ontstaan verklaren?)

3 Het ontstaan van de eerste stedelijke gemeenschappen

(Welke stedelijke gemeenschappen herken je? Welke overeenkomsten en verschillen zijn er m.b.t. tot het bestuur, landbouw en samenleving?)

Tijdvak 2: Tijd van Grieken en Romeinen (3000-500 na Chr.) Periode: Oudheid.

4

a De ontwikkeling van wetenschappelijk denken

(Wat hield het wetenschappelijk denken in? Op welke terreinen?)

b en de ontwikkeling van het denken over burgerschap en politiek in de Griekse stadstaat

(Welke verschillen kun je benoemen tussen Sparta en Athene m.b.t. hun bestuursvormen, hoe verklaar je het ontstaan van de poleis?)

5 De klassieke vormentaal van de Grieks-Romeinse cultuur

(Wat hield dit in?)

6

a De groei van het Romeinse imperium

(Hoe verklaar je de groei?)

b waardoor de Grieks-Romeinse cultuur zich in Europa verspreidde

(Welke overblijfselen herken je, wat hield deze cultuur in?)

7 De confrontatie tussen de Grieks-Romeinse cultuur en de Germaanse cultuur van Noordwest-Europa

(Welke verschillen kun je aangeven? Wat hield de confrontatie in?)

8 De ontwikkeling van het jodendom en het christendom als de eerste monotheïstische godsdiensten

(Wat zijn monotheïstische godsdiensten? Wat zijn de belangrijkste kenmerken?)

Tijdvak 3: Tijd van Monniken en ridders (500-1000) Periode: Vroege Middeleeuwen.

9 De verspreiding van het christendom in geheel Europa

(Op welke manier heeft de verspreiding plaatsgevonden? Wat hield het Europese christendom in tijdens haar begindagen?)

10 Het ontstaan en de verspreiding van de islam

(Waar is de islam ontstaan, welke verschillen en overeenkomsten zijn er met het christen- en jodendom? Hoe verklaar je de snelle verspreiding)

11 De vrijwel volledige vervanging in West-Europa van de agrarisch-urbane cultuur door een zelfvoorzienende agrarische cultuur, georganiseerd via hofstelsel en horigheid.

(Wat houdt het hofstelsel in?)

12 Het ontstaan van feodale verhoudingen in het bestuur

(Wat hielden deze verhoudingen in? Welke voorbeelden kun je noemen? Wat betekende dit voor de macht van de koning?)

Tijdvak 4: Tijd van Steden en Staten (1000-1500) Periode: Hoge Middeleeuwen en Late Middeleeuwen

13 De opkomst van handel en ambacht die de basis legde voor het herleven van een agrarisch-urbane samenleving

(Waardoor was er behoefte aan ambachtslieden, wat is een agrarisch-urbane samenleving?)

14

a Opkomst van de stedelijke burgerij en

b de toenemende zelfstandigheid van steden

(Hoe vallen de opkomst van de burgerij en de toenemende zelfstandigheid van steden te verklaren?)

15 Het conflict in de christelijke wereld over de vraag de wereldlijke of de geestelijke macht het primaat behoorde te hebben

(Wat is het primaat, waardoor ontstond er een conflict tussen koningen en pausen? Wie kreeg uiteindelijk de overhand?)

16 De expansie van de christelijke wereld naar buiten toe, onder andere in de vorm van de Kruistochten

(Welke betekenis hebben de kruistochten gehad voor de ontwikkeling van Europa? Verklaar waarom de Arabische samenleving beter ontwikkeld was dan de Europese.)

17 Het begin van staatsvorming en centralisatie

(Wat houden staatsvorming en centralisatie in? Welke voorbeelden kun je noemen? Verklaar de verschillen tussen Engeland en Frankrijk die beiden dit proces doormaakten)

Tijdvak 5: Tijd van Ontdekkers en Hervormers (1500-1600) Periode: Vroegmoderne Tijd.

18 Het begin van de Europese overzeese expansie

(Waarom gingen de Europeanen op ontdekkingsreis? Welke gevolgen hebben de ontdekkingsreizen gehad?)

19

a Het veranderende mens- en wereldbeeld van de Renaissance

(Wat hield het mens- en wereldbeeld van de Renaissance in? Welke verschillen kun je benoemen met de Middeleeuwen?)

b en het begin van een nieuwe wetenschappelijke belangstelling

(Hoe reageerde de kerk op deze wetenschap? Welke terreinen van de wetenschap werden belangrijk?)

20 Een hernieuwde oriëntatie op het erfgoed van de klassieke Oudheid

(Hoe verklaar je deze oriëntatie? Waarom juist de klassieke oudheid?)

21 De protestantse reformatie die splitsing van de christelijke kerk in West-Europa tot gevolg had

(Wat was de Reformatie en welke gevolgen kun je benoemen?)

Tijdvak 6: Tijd van Regenten en vorsten. (1600-1700) Periode: Vroegmoderne tijd.

22 Het conflict in de Nederlanden dat resulteerde in de stichting van een Nederlandse staat

(Hoe is dit conflict ontstaan, welke rol speelt de reformatie, welke gevolgen heeft dit conflict gehad?)

23 Het streven van vorsten naar absolute macht

(Leg uit dat dit streven naar absolute macht opstandigheid opriep van adel, burgers en steden. Hoe valt dit te verklaren?)

24 De bijzondere plaats in staatkundig opzicht en de bloei in economisch en cultureel opzicht van de Nederlandse Republiek

(Waarom was de Republiek een bijzondere staat. Hoe verklaar je het economisch succes van de Republiek? Waardoor kon de cultuur een bloeiperiode doormaken?)

25 Wereldwijde handelscontacten, handelskapitalisme en het begin van een wereldeconomie

(Wat houdt handelskapitalisme in? Waardoor ontstond er een wereldeconomie?)

26 De Wetenschappelijke Revolutie.

(Wat hield dit in? Welke verschillen kun je benoemen met de Middeleeuwen? Hoe stonden samenleving en kerk tegenover de wetenschap?)

Tijdvak 7: Tijd van Pruiken en Revoluties. (1700-1800) Periode: Vroegmoderne tijd.

27 Rationeel optimisme en een 'verlicht denken' dat werd toegepast op alle terreinen van de samenleving: godsdienst, politiek, economie en sociale verhoudingen.

(Wat houden rationaliteit en 'Verlichting' in?)

28 Voortbestaan van het Ancien Regime met pogingen om het vorstelijk bestuur eigentijdse verlichte wijze vorm te geven (verlicht absolutisme).

(Geef de kenmerken van het verlicht absolutisme.)

29

a Uitbouw van de Europese overheersing, met name in de vorm van plantagekoloniën

b en de daarmee verbonden trans-Atlantische slavenhandel en de opkomst van het abolitionisme
(Waardoor werd slavernij belangrijk, wat houdt abolitionisme in?)

30 De democratische revoluties in westerse landen met als gevolg discussies over grondwetten, grondrechten en staatsburgerschap.

(Zijn de verschillende revoluties te vergelijken? Welk effect hebben zij op de maatschappij?)

Tijdvak 8 Burgers en stoommachines (1800-1900). Periode: Moderne tijd.

31 De opkomst van de politiek-maatschappelijke stromingen nationalisme, liberalisme, socialisme, confessionalisme en feminisme

(Kort aangeven wat welk begrip inhoudt.)

32 Voortschrijdende democratisering met deelname van steeds meer mannen en uiteindelijk ook vrouwen aan het politiek proces

(Welke relatie bestaat er tussen de emancipatie van de vrouw en de arbeider?)

33 De Industriële Revolutie die in de westerse wereld de basis legde voor een industriële samenleving
(Welke effecten heeft de IR gehad op de samenleving in de westerse wereld? Welke gevolgen kun je benoemen?)

34 Discussies over de 'sociale kwestie'

(Wat hield de sociale kwestie in? Wat was het resultaat van de discussie?)

35 De opkomst van emancipatiebewegingen

(Welke emancipatiebewegingen? Hoe werd hier van overheidswege op gereageerd?)

36 De moderne vorm van imperialisme die verband hield met de industrialisatie

(Wat zijn de kenmerken van het moderne imperialisme?)

Tijdvak 9 Wereldoorlogen (1900-1950). Periode: Moderne Tijd.

37

a De rol van moderne propaganda- en communicatiemiddelen

b en vormen van massaorganisatie

(Op welke manier worden deze middelen ingezet?)

38 Het in praktijk brengen van de totalitaire ideologieën:

a communisme

(Wat zijn de kenmerken van deze drie ideologieën? Kun je overeenkomsten en verschillen benoemen?)

b en fascisme/nationaalsocialisme

39 De crisis van het wereldkapitalisme

(Wat waren de gevolgen van de economische crisis?)

40 Het voeren van twee wereldoorlogen:

(Oorzaken en gevolgen benoemen voor WO I en WO II)

41 Racisme en discriminatie die leidden tot genocide, in het bijzonder op de Joden

(Waarom de Joden? Wat houdt een genocide in?)

42 De Duitse bezetting van Nederland

(Hoe reageerde de bevolking op de bezetting? Wat waren de gevolgen?)

43

a Verwoestingen op niet eerder vertoonde schaal door massavernietigingswapens

b en de betrokkenheid van de burgerbevolking bij oorlogvoering

(Welke verschillen kun je benoemen met voorgaande tijdvakken over de effecten van zware wapens en de betrokkenheid van de bevolking?)

Tijdvak 10 Televisie en computer (1950-2000) Periode: Moderne Tijd.

44 Vormen van verzet tegen het West-Europese imperialisme

(Welke verschillen en overeenkomsten kun je benoemen over gebieden die naar onafhankelijkheid streven?)

45 De dekolonisatie die een eind maakte aan de westerse hegemonie in de wereld

(Hoe voltrok zich dit proces in Nederlands-Indië?)

46 De verdeling van de wereld in twee ideologische blokken in de greep van een wapenwedloop en de daaruit voortvloeiende dreiging van een atoomoorlog

(Hoe is deze verdeling ontstaan? Wat zijn de gevolgen geweest voor de derde wereld? Wanneer kwam deze verdeling tot een eind?)

47 De eenwording van Europa

(Hoe is dit proces begonnen, welke gevolgen kun je benoemen, is de eenwording voltooid?)

48 De toenemende westerse welvaart die vanaf de jaren zestig van de 20ste eeuw aanleiding gaf tot ingrijpende sociaal-culturele veranderingsprocessen

(Hoe ontstond die welvaart, welke veranderingsprocessen kun je benoemen?)

49 De ontwikkeling van een pluriforme en multiculturele samenlevingen

(Hoe hebben deze samenlevingen zich ontwikkeld, welke gevolgen voor de samenleving kun je benoemen?)